

Оксана Василівна ПЧЕЛІНА,
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

Віталій Борисович ПЧЕЛІН,
доктор юридичних наук, професор
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ОБСТАВИНИ, ЩО ПІДЛЯГАЮТЬ З'ЯСУВАННЮ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Наголошено, що кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність встановлена відносно недавно, через що відсутні комплексні напрацювання з питань організації та здійснення їх досудового розслідування. З'ясовано, що питома вага кримінальних проваджень, скерованих до суду з обвинувальним актом, є досить низькою, що вказує на виникнення труднощів у працівників правоохоронних органів під час виявлення, документування та досудового розслідування колабораційної діяльності через відсутність досвіду розслідування виокремленої категорії кримінальних правопорушень, дієвих криміналістичних рекомендацій з оптимізації вказаної діяльності заради забезпечення ефективності кримінального провадження, а також уніфікованої правозастосовної практики. Встановлено, що обставини, які підлягають з'ясуванню під час

досудового розслідування колабораційної діяльності, корелюється з обставинами, що підлягають доказуванню в окресленій категорії кримінальних проваджень. Обґрунтовано, що систематизація обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування колабораційної діяльності, здійснюється з урахуванням предмета доказування, визначеного в ст. 91 КПК України, складу кримінального правопорушення, описаного в ст. 111-1 КК України, та специфіки механізму вчинення вказаного різновиду протиправних діянь. Виокремлено й охарактеризовано наступні групи обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування колабораційної діяльності: обставини, що характеризують подію кримінального правопорушення; обставини, що характеризують особу правопорушника; обставини, що впливають на прийняття процесуальних рішень.

Ключові слова: колабораційна діяльність, досудове розслідування, обставини, що підлягають з'ясуванню, предмет доказування, докази, систематизація.

Постановка проблеми. Динаміка внесення змін до КК України від початку повномасштабного вторгнення свідчить про те, що кримінальне законодавство не було достатньо адаптоване до застосування в умовах воєнного стану на території України. Передусім йдеться про те, що низку суспільно-небезпечних діянь, наприклад, колабораційна діяльність, взагалі не було виокремлено як кримінально протиправні. Деякі вже існуючі норми в КК України на момент повномасштабного вторгнення потребували нагальних змін, щоб диференціювати кримінальну відповідальність¹. Зокрема, відповідальність за колабораційну діяльність була встановлена відносно недавно, в березні 2022 року². Фактично, як відзначають вітчизняні науковці, «докорінні трансформації в різних сферах життя суспільства», зокрема в частині криміналізації діянь, які посягають на основи національної безпеки нашої держави, є одним із елементів «процесу протидії України російській агресії»³.

Більше за все, аналіз статистичних даних Офісу Генерального прокурора показує, що пік зареєстрованих фактів колабораційної діяльності припадає на 2022 рік, коли було обліковано 3851 фактів колабораціонізму (949 кримінальних проступків і 2902 злочини). У 2023 році обліковано 3207 (709 кримінальних проступків і 2498 злочинів) кримінальних правопорушень, передбачених ст. 111-1 КК України, а в січні-червні поточного року – 1620 (332 кримінальні проступки і 1288 злочинів).

¹ Асанов Д. А., Бісюк О. С. Колабораційна діяльність в умовах повномасштабного вторгнення рф – кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України. *Молодий вчений*. 2024. № 1 (125). С. 101. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-12>.

² Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 32. Стор. 24. Ст. 1686.

³ Бондар В.С. Про основи методики досудового розслідування колабораційної діяльності. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 3. С. 116. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.18>.

Відповідно питома вага досліджуваної категорії правопорушень у структурі кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України в 2022 році становила 22,1%, 2023 році – 51,2%, січні–червні 2024 року – 47,8%. Наведене ілюструє, що, незважаючи на зменшення кількісних показників зареєстрованих фактів колабораційної діяльності, їх частка в структурі правопорушень проти основ національної безпеки України зростає більше, аніж удвічі в порівнянні з 2022 роком. Разом із тим кількість кримінальних проваджень про колабораційну діяльність, які були скеровані до суду з обвинувальним актом у 2022 році становила лише 620, у 2023 році – 984, а у січні–червні 2024 року – 288¹. Наведені цифри наочно демонструють, що питома вага кримінальних проваджень, скерованих до суду з обвинувальним актом, коливається в діапазоні від 16,1% до 30,7%. Цей показник є досить низьким, що, своєю чергою, вказує на виникнення труднощів у працівників правоохоронних органів під час виявлення, документування та досудового розслідування колабораційної діяльності через відсутність досвіду розслідування виокремленої категорії кримінальних правопорушень, дієвих криміналістичних рекомендацій з оптимізації вказаної діяльності заради забезпечення ефективності кримінального провадження, а також уніфікованої правозастосовної практики.

З огляду на вищенаведене актуальним і своєчасним є питання про визначення обставин, які підлягають доказуванню під час розслідування колабораційної діяльності.

Питання про організацію та здійснення досудового розслідування колабораційної діяльності взагалі та про визначення предмета доказування в таких кримінальних провадженнях зокрема досліджували в своїх наукових напрацюваннях досліджували такі вчені, як: В. Бондар, А. Вознюк, О. Гарасимів, Б. Гарасимів, І. Гловюк, О. Дудоров, В. Жидков, О. Жила, Б. Кіщак, А. Коваль, Л. Кулик, Р. Мовчан, Ф. Ріпа, О. Ряшко, Г. Тетерятник, С. Чернявський та інші. Втім, не заперечуючи проти вагомості здобутих результатів наукових пошуків і не применшуючи їх праксеологічне значення, досі значна кількість питань у царині розслідування колабораційної діяльності залишається не вирішеними чи малодослідженими. Крім того, практика як з досудового розслідування колабораційної діяльності, так і судового розгляду таких кримінальних проваджень тільки напрацьовується, а значить рекомендації щодо визначення кола обставин, що підлягають з'ясуванню, та збирання відповідної доказової бази є актуальними та потребують своєї розробки з урахуванням законодавчих змін та інноваційних процесів у слідчій і судовій діяльності.

Метою статті є систематизація обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування колабораційної діяльності, з урахуванням специфіки

¹ Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 02.10.2024).

механізму вчинення цих діянь, вимог кримінального процесуального законодавства до предмета та меж доказування, криміналістичних рекомендацій до організації та здійснення досудового розслідування окресленої категорії кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінального правопорушення, в тому числі колабораційної діяльності, є невід'ємним елементом відповідної окремої криміналістичної методики та «відіграють важливу роль у діяльності з виявлення, розкриття та розслідування злочинів. Це пояснюється тим, що кримінальне провадження є програмою дій уповноважених суб'єктів, націлених на збирання достовірних, достатніх, допустимих і належних доказів. Йдеться про те, що доказування в рамках кримінального провадження здійснюється шляхом доказування низки обставин, які у своїй сукупності дозволяють встановити як наявність кримінального караного суспільно небезпечного діяння, так і наявність в ознаках скоєного діяння складу кримінального правопорушення; обрати вид і міру покарання; забезпечити відшкодування збитків, завданих злочином, та інших затрат, пов'язаних із провадженням досудового розслідування; поновити порушені кримінальним протиправним діянням права постраждалих осіб; попередити вчинення інших кримінальних правопорушень»¹. Крім того, визначення обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування колабораційної діяльності, «надає розслідуванню злочинів цілеспрямованості, вказує на кінцеві цілі розслідування, правильну кримінально-правову кваліфікацію, визначення ознак, які пом'якшують і обтяжують кримінальну відповідальність або виключають її, що дозволяє забезпечити реалізацію завдання повного, всебічного й об'єктивного дослідження обставин вчинення кримінальних правопорушень»².

Щодо змісту обставин, які підлягають доказуванню під час розслідування колабораційної діяльності, їх систематизація здійснюється з урахуванням предмета доказування, визначеного в ст. 91 КПК України³, складу кримінального правопорушення, описаного в ст. 111-1 КК України⁴, та специфіки механізму вчинення вказаного різновиду протиправних діянь. З урахуванням наведеного змішаного критерію обставини, які підлягають доказуванню під час розслідування колабораційної діяльності, варто систематизувати наступним чином.

1. Обставини, що характеризують подію кримінального правопорушення. Вони «представлені відомостями про час, місце, тривалість,

¹ Пчеліна О.В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінальних правопорушень, і їхнє місце у структурі окремої криміналістичної методики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 2 (31). С. 189. DOI [https://doi.org/10.32837/руув.v0i2\(31\).590](https://doi.org/10.32837/руув.v0i2(31).590).

² Кириленко Н.Ю. Методика розслідування шахрайства у сфері побутових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2013. С. 11.

³ Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>.

⁴ Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

періодичність вчинення протиправного діяння; способи підготовки, безпосереднього вчинення та приховування, в тому числі протидії розслідуванню; наслідки протиправного діяння; засоби та знаряддя, що використовувалися для досягнення кримінального протиправного задуму; обстановку й інші умови вчинення правопорушення»¹. При цьому особливу увагу варто звернути на встановлення обставин, які дозволяють розмежувати колабораційну діяльність від державної зради, а також установити кваліфікуючі ознаки.

З'ясування окресленої групи обставин дає можливість встановити, який вид колабораційної діяльності було вчинено, чи є вчинене кримінальне правопорушення кваліфікованим. Приміром, Є.О. Письменський, здійснивши аналіз частин ст.111-1 КК України, використовуючи такий критерій як «сферу співпраці з ворогом (окупантом)», пропонує умовно виокремлювати три основні типи (форми) колабораційної діяльності:

- ідеологічний та культурно-освітній колабораціонізм: здійснення пропагандистської та іншої інформаційної діяльності, спрямованої на встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України тощо (частини 1, 3 і 6 ст. 111-1 КК України);

- адміністративний та воєнно-політичний колабораціонізм: участь у діяльності незаконних органів, підрозділів, формувань, що утворені державою-агресором (частини 2, 5 і 7 ст. 111-1 КК України);

- господарський (економічний) колабораціонізм: матеріале та інше забезпечення діяльності незаконних органів, підрозділів, формувань, що утворені державою-агресором (ч. 4 ст. 111-1 КК України)².

У ході досудового розслідування ідеологічного колабораціонізму важливо встановити способи здійснення пропагандистської й іншої інформаційної діяльності з виправдання та/чи підтримки збройної агресії проти України. При цьому важлива роль відводиться з'ясуванню ознак, які вказують на публічний характер дій колаборанта. Крім того, особливу увагу слід приділити встановленню, чи правопорушник продукує матеріали, які містять ознаки колабораційної діяльності, чи тільки їх розповсюджує та підтримує. Зокрема, з цією метою призначаються та проводяться лінгвістичні експертизи писемного мовлення, які полягають «в дослідженні експертами текстів різного характеру, з метою вирішення питань про наявність в них висловлювань, що ганьблять честь і гідність, ділову репутацію, що мають ознаки наклепу, погрози, екстремізму, ставлення до релігії і т. п.»³ або отримуються висновки спеціалістів-лінгвістів. Адже, під

¹ Пчеліна О.В., Пчелін В.Б. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування резонансних статей кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 81. Ч. 3. С. 146. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.21>.

² Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. / А.А. Вознюк, О.О. Дудоров, Р.О. Мовчан, С.С. Чернявський та ін.; за ред. А.А. Вознюка, Р.О. Мовчана, В.В. Чер-нея. Київ: Норма права, 2022. С. 75.

³ Лінгвістична експертиза. *Київський експертно-дослідний центр*. URL: <https://kedc.org.ua/linhvistychna-ekspertyza/>.

час досудового розслідування кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 111-1 КК України, для отримання доказової інформації допускається згідно зі ст. 300 КПК України отримувати висновок спеціаліста, що має відповідати вимогам до висновку експерта, до внесення відомостей про кримінальний проступок до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Більше за все, висновок спеціаліста у кримінальних провадженнях про кримінальні проступки є процесуальним джерелом доказів¹. Наприклад, з метою встановлення характеру висловлювань та доказування наявності в них ознак колабораційної діяльності під час розслідування кримінального проступку, передбаченого ч. 1 ст. 111-1 КК України, у кримінальному провадженні № 12022255320000236 було отримано «висновок спеціаліста від 23.05.2022, відповідно до відомостям якого на експертизу надані скрини персональної сторінки ОСОБА_5 («ОСОБА_7») у соціальній спільноті «Однокласники» у кількості 8 шт., три з яких засвідчують наявність в них мовних елементів, які містять ознаки публічного заперечення збройної агресії рф проти України, в інших відсутні ознаки колабораційної діяльності. При цьому, користувач соціальної мережі «Однокласники» ОСОБА_5 («ОСОБА_7») сам не продукує матеріали, що заперечують збройну агресію рф проти України, але схвалює їхні дії, ставлячи реакцію «вважає класним» та висловлюючи емоцію «шок» у соціальної мережі «Однокласники». Унаслідок цього аналізована інформація стала доступною для необмеженої кількості осіб (користувачів соціальних мереж), що дає підстави констатувати її публічний характер»².

Прикладом адміністративного колабораціонізму є матеріали кримінального провадження № 12023226100000116, в якому встановлено, що «після незаконного вторгнення на територію України збройних сил Російської Федерації та фактичної окупації м. Куп'янськ Куп'янського району Харківської області, тобто після 24.02.2022, у громадянки України ОСОБА_3, виник кримінальний протиправний умисел, направлений на колабораційну діяльність з країною-агресором російською федерацією, а саме – на добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території. З цією метою, ОСОБА_3, з 27.06.2022 по 06.09.2022, більш точний час у ході досудового розслідування встановити не виявилось можливим, перебуваючи на території м. Куп'янськ Харківської області, діючи умисно та усвідомлюючи протиправний характер своїх дій, реалізуючи свій раніше виниклий кримінальний протиправний умисел, добровільно надала згоду представникам збройних сил рф та «Военно-гражданской администрации Купьянского района Харьковской области» на

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>.

² Вирок Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 28.09.2022. Справа № 709/486/22. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106474820>.

призначення на посаду, не пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій у незаконному органі влади, створеному на тимчасово окупованій території Харківської області, а саме – на посаду: «Исполняющей обязанности главного специалиста сектора социальных гарантий и компенсаций Управления труда и социальной политики Временной гражданской администрации Купянского района Харьковской области» при окупаційній адміністрації держави-агресора, створеної на тимчасово окупованій території. Так, ОСОБА_3, перебуваючи за адресою: АДРЕСА_2, добровільно зайняла посаду, не пов'язану з виконанням організаційно-розпорядчих та адміністративно-господарських функцій у незаконному органі влади, створеному на тимчасово окупованій території Харківської області. Наказом так званого «и.о. главы временной гражданской администрации Купянского района Харьковской области» від 27.06.2022 № 77/лс» ОСОБА_3 була призначена на посаду, де виконувала наступні функції та завдання: прийом заяв у місцевого населення з метою подальшого призначення їм соціальних виплат від окупаційної адміністрації держави-агресора російської федерації, закриття особових рахунків місцевого населення по закінченню термінів соціальних виплат»¹.

Основними процесуальними джерелами доказів у кримінальних провадженнях про адміністративний та воєнно-політичний колабораціонізм є речові докази, а саме документи, які «були зняряддям вчинення кримінального правопорушення, зберегли на собі його сліди або містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження»². Приміром, у наведеному вище прикладі обставини про подію кримінального правопорушення були встановлені за допомогою виявлення та дослідження змісту таких документів: документ (копія) з назвою «Приказ и.о. главы Временной гражданской администрации Купянского района Харьковской области о назначении на должность ОСОБА_3 от 27.06.2022 № 77/лс» на 1 арк.; документ (копія) у вигляді таблиці з назвою «Список персонала Управления труда и социальной политики ВГА Купянского района Харьковской области расчет заработной платы за июль 2022 г.», підписаний «зав. сектором гл. бухгалтер подпись Короткая» на 4 арк.³

У випадку розслідування господарської (економічної) колабораційної діяльності з метою встановлення обставин, що характеризують подію кримінального правопорушення, важливо доказати факт передачі матеріальних ресурсів збройним формуванням держави-агресора або/та провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором на тимчасово окупованій території. Основними процесуальними джерелами

¹ Вирок Червонозаводського районного суду м. Харкова від 26.07.2023. Справа № 646/3753/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112510176>.

² Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>.

³ Там само.

доказів у кримінальних провадженнях про колабораційну діяльність у формі передачі матеріальних ресурсів збройним формуванням держави-агресора або/та провадження господарської діяльності у взаємодії з державою-агресором на тимчасово окупованій території є показання свідків та речові докази.

2. *Обставини, що характеризують особу правопорушника.* Ці обставини включають як загальні (соціально-демографічними) дані, так і відомості, що вказують на її причетність і роль у вчиненні кримінального правопорушення, винуватість і морально-психологічні риси. Особливу увагу слід приділити наявності ознак, які вказують на те, що особа є суб'єктом кримінального правопорушення¹ та її вини. Зокрема, слід з'ясувати, чи могла особа уникнути співпраці з окупантом, а також її ставлення до такої співпраці. Мова йде про необхідність з'ясування наявності «випадків, у яких буде доведене примушування до колабораційної діяльності, яке мало непереборну силу (загрозу життю колаборанта або його близьким родичам, за умови реальності такої загрози)»².

Під час встановлення вказаних обставин важливо зібрати інформацію, яка характеризує особу правопорушника не тільки за місцем проживання, а й її професійні навички. Зокрема, у випадку розслідування колабораційної діяльності в культурно-освітній сфері потрібно з'ясувати професійні, етичні та морально-психологічні риси правопорушника. Вказані ознаки дають можливість не тільки встановити та доказово підтвердити наявність елементів суб'єктивної сторони колабораційної діяльності в конкретному кримінальному провадженні. З'ясування названих обставин також ураховується під час прийняття відповідних процесуальних рішень у кримінальному провадженні, зокрема при обранні міри покарання.

3. *Обставини, що впливають на прийняття процесуальних рішень.* Зокрема, мова йде про з'ясування обставин, які виключають кримінальну протиправність діяння; впливають на «вибір засобів доказування; пом'якшують та/чи обтяжують покарання; виключають кримінальну відповідальність; визначають вид і розмір завданої кримінальним правопорушенням шкоди; т. п.»³. Серед цих обставин велика роль відводиться з'ясуванню наявності підстав для проведення спеціального досудового розслідування (*in absentia*), особливо в умовах окупації⁴. Окремо

¹ Пчеліна О.В., Пчелін В.Б. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування резонансних статей кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 81. Ч. 3. С. 146. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.21>.

² Кулик Л.М. Поняття та зміст колабораційної діяльності. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Одеса, 21 липня 2022 року). Одеса, 2022. С. 61–65; Гарасимів О.І., Гарасимів Б.Т., Ряшко О.В. Колабораційна діяльність: проблемні аспекти доказування. *Baltija publishing*. 2024. С. 109. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-6>.

³ Пчеліна О., Невядовський В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час здійснення досудового розслідування резонансних кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 381. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.68>.

⁴ Justtalk#9. *In absentia* під час окупації: місія нездійсненна? Discussion paper. *Justtalk*. URL: <https://justtalk.com.ua/post/justtalk9-in-absentia-pid-chas-okupatsii-misiya-nezdijsnenna-discussion-paper/>;

зазначимо, що під час розслідування колабораційної діяльності особлива увага приділяється документуванню факту та періоду перебування певної території України під окупацією. Вказана обставина враховується під час визнання справи такою, що пов'язана з окупацією, у порядку ч. 3 ст. 114 КПК України. Як зазначається у вказаній нормі, судові справи щодо спорів, що впливають з факту окупації чи правопорушень, пов'язаних з окупацією, відносяться до окремої категорії справ, які розглядаються за відповідними процесуальними нормами з урахуванням особливостей, встановлених Законом України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»¹.

Висновки. Отже, систематизація обставин, що підлягають з'ясуванню під час розслідування колабораційної діяльності, здійснюється з урахуванням предмета доказування, визначеного в ст. 91 КПК України, складу кримінального правопорушення, описаного в ст. 111-1 КК України, та специфіки механізму вчинення вказаного різновиду протиправних діянь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Асанов Д. А., Бісюк О. С. Колабораційна діяльність в умовах повномасштабного вторгнення РФ – кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України. *Молодий вчений*. 2024. № 1 (125). С. 101. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2024-1-125-12>.

2. Бондар В. С. Про основи методики досудового розслідування колабораційної діяльності. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. Вип. 3. С. 116. DOI <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.3.18>.

3. Вирок Червонозаводського районного суду м. Харкова від 26.07.2023. Справа № 646/3753/23. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112510176>.

4. Вирок Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 28.09.2022. Справа № 709/486/22. *Єдиний державний реєстр судових рішень*. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106474820>.

5. Гарасимів О. І., Гарасимів Б. Т., Ряшко О. В. Колабораційна діяльність: проблемні аспекти доказування. *Baltija publishing*. 2024. С. 109. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-424-5-6>.

6. Кириленко Н. Ю. Методика розслідування шахрайства у сфері побутових відносин: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2013. С. 11.

Шуліка А. Процедура спеціального досудового розслідування in absentia. *Європейська Бізнес Асоціація*. URL: <https://eba.com.ua/protsedura-spetsialnogo-rozsliduvannya-in-absentia/>.

¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10, № 11-12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>; Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Ракон України від 15.04.2014 № 1207-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

7. Кримінальний кодекс України: закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>.

9. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/conv#n2054>.

10. Кулик Л. М. Поняття та зміст колабораційної діяльності. *Актуальні питання кримінально-правової кваліфікації, документування та розслідування колабораціонізму: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Одеса, 21 липня 2022 року). Одеса, 2022. С. 61–65.

11. Лінгвістична експертиза. *Київський експертно-дослідний центр*. URL: <https://kedc.org.ua/linhvistychna-ekspertyza/>.

12. Новели кримінального законодавства України, прийняті в умовах воєнного стану: наук.-практ. комент. / А. А. Вознюк, О. О. Дудоров, Р. О. Мовчан, С. С. Чернявський та ін.; за ред. А. А. Вознюка, Р. О. Мовчана, В. В. Чернея. Київ: Норма права, 2022. С. 75.

13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність: закон України від 03.03.2022 № 2108-IX. *Офіційний вісник України*. 2022. № 32. Стор. 24. Ст. 1686.

14. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 26. Ст. 892. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

15. Пчеліна О. В., Невядовський В. О. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час здійснення досудового розслідування резонансних кримінальних правопорушень проти волі, честі та гідності особи. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 3. С. 381. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.68>.

16. Пчеліна О. В. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування кримінальних правопорушень, і їхнє місце у структурі окремої криміналістичної методики. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 2 (31). С. 189. DOI [https://doi.org/10.32837/пуув.v0i2\(31\).590](https://doi.org/10.32837/пуув.v0i2(31).590).

17. Пчеліна О. В., Пчелін В. Б. Обставини, що підлягають з'ясуванню під час розслідування резонансних статевих кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2024. Вип. 81. Ч. 3. С. 146. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.81.3.21>.

18. Статистика. *Офіс Генерального прокурора*. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika> (дата звернення: 02.10.2024).

19. Шуліка А. Процедура спеціального досудового розслідування in absentia. *Європейська Бізнес Асоціація*. URL: <https://eba.com.ua/protsedura-spetsialnogo-rozsliduvannya-in-absentia/>.

20. Justtalk#9. In absentia під час окупації: місія нездійсненна? Discussion paper. *Justtalk*. URL: <https://justtalk.com.ua/post/justtalk9-in-absentia-pid-chas-okupatsii-misiya-nezdijsnenna-discussion-paper>.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2024

Oksana V. PCHELINA,

Doctor in Science of Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

Vitaly B. PCHELIN,

Doctor in Science of Law, Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

CIRCUMSTANCES TO BE INVESTIGATED DURING THE INVESTIGATION OF COLLABORATIVE ACTIVITIES

It has been emphasized that criminal liability for collaborative activity was established relatively recently, due to which there are no comprehensive studies on the organization and implementation of their pre-trial investigation. It has been found that the specific weight of criminal proceedings referred to the court with an indictment is quite low, which indicates the emergence of difficulties for law enforcement officers during the detection, documentation and pre-trial investigation of collaborative activities due to the lack of experience in investigating a separate category of criminal offenses, effective forensic recommendations for optimizing the specified activities to ensure the effectiveness of criminal proceedings, as well as unified law enforcement practice. It has been established that the circumstances to be ascertained during the pre-trial investigation of collaborative activity are correlated with the circumstances to be proved in the outlined category of criminal proceedings. It has been substantiated that the systematization of the circumstances to be ascertained during the investigation of collaborative activity is carried out taking into account the subject of proof defined in Art. 91 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, part of the criminal offense described in Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine, and the specifics of the mechanism of committing the specified type of illegal acts. The following groups of circumstances to be ascertained during the investigation of collaborative activity have been singled out and characterized: circumstances characterizing the occurrence of a criminal offense; circumstances characterizing the person of the offender; circumstances influencing procedural decisions.

Key words: *collaborative activity, pre-trial investigation, circumstances to be*

ascertained, subject of proof, evidence, systematization.